

Apró hirdetések

emelkedett szólásra. Az elnök szívélyes hangú, tartalmas homiletikai beszéde után közkívánatra a vendégként Budapestben időzött Schreiber Dávid közismert boryslavi talmudtudós beszélt, akinek magas színvonalú drósója rendkívül nagy hatást keltett. Dr. Deutsch Adolf remek beszéde — melyben megragadta az alkalmat, hogy az egyesületnek a „Tórasz Eimesz” iránti áldozatkészségét megköszönje — zárta be a jóval éjjel utánig húzódo szép ünnepélyt.

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Kind Paula, Rákospalota és *Friedmann Albert* Szeghalom jegyesek. (M. k. é. h.)
Braun Ch. Szóré, Soltvaácker és *Lebovits Mózes D.* Beled, jegyesek.

Friedmann Helénke Téglás, *Roth Izidor* Nyírábrány, jegyesek.

Eisenberger Dávid Sátoraljújhely és *Schotten Lea* Mattersburg, jegyesek.

Kohn Bella, a csornai főrabbi leánya és *Haberfeld Lipót* a szobotisti rabbi z. c. l. fia jegyesek.

Kohn Jolán Soltvaáckertről eljegyezte *Fuchs Albert* Sopron. (A soproni T. B. szívélyes mázaltovot kíván.)

Fleischmann Linuskát Lővinger Dávid nevelt leányát Nagymagyar, eljegyezte *Gandl Jenő* Dióspatony (Jóka).

Lichtenstein Gizi, Reb Hilel Koloméer unokája Galánta, *Müller Herman* Eperjes, jegyesek.

Weinberger Nusika Királyhelme és *Jakobovits Henrik* Komárom, folyó hó 19-én tartották esküvőjüket Pozsonyban.

Seidl S. B., a galántai I. hitk. főrabbiának eljegyzéséhez szívélyesen gratulál a Chavirasz Talmidim.

Dióspatony és körzete orth. hitközség tagjai legszívélyesebb mázaltovot kívánják *Gandl Jenő* rajshakohol-juknak, *Fleischmann Linuskával* való eljegyzése alkalmából.

Grünwald Bróchi, a pápai A. J. főrabbi leánya házasságot kötött *Deutsch Jenő* salgótarjáni rabbiával, igen díszes keretben. A pápai rabbikaron kívül jelen voltak a brezovici, czéhlemi, szatmári, szombathelyi, szerdahelyi, feleci, paksi, balasagarmati, gyömörei, verpeléti, jánosházi, vámosmikolai, celli, és szalóki főrabbiak, illetve rabbik.

HARMINCNYOLCÉVES, megyeszékhelyen tartózkodó orvos-fogorvos vagyok. Eddig a hivatásomnak éltem, sikerült tekintélyes praxisra, jól felszerelt rendelőre szert tennem, most már szívesen megönsülnek, ha réndes zsidó családbeli leányra találnék. Megkereséseket: „Kein Mitgiftjäger” jeligére a kiadóhivatalba.

SZEDŐ-GÉPMESTER gyorsaját is kezel, könyvkötészetet ért, elhelyezkedést keres. Steiner László, Goldstein nyomdájában, Tiszafüred.

JOSZELE ROSENBLATT-lemezeket, keveset használtan, magas áron veszek. Gärtner, Ökörítő.

MEGÉLHETÉSSEL és vagyonnal bíró 36 éves orth. gyermektelen, elvált aszszony, férjhez menne hozzáillő úriemberhez. „Egy gyermek nem akadály” jeligére a kiadóba.

FEBRUÁR VÉGÉN Pesten leszek, érintkezést keresek privát sadchenokkal vagy házasulandókkal, leányom kiházásítása céljából. Címeiket „5000” jeligére a kiadóba kérek.

SASZT, vilnait, jókarban lévő, készpénzért veszek. Választ bélyeggel a kiadóba

ELTÜNT 19 éves Dezső nevű talmudista fiamat keresem. Középtermetű, kis oldalszakállt visel. Aki tud róla értesítse aggódo szüleit. Schwarcz Ignác piaci-árus, Vác, Eötvös utca 2.

PURIMI AJÁNDÉKNAK legalkalmasabb a „Zsidó Házilasszony könyve”. Kóser szakácskönyv és háztartási útmutató. Ára P 4.80. Megrendelhető: Ábrahámnyomda, Kecskemét.

NYOMDÁSZ, héberszedő, csekély fizetésért állást keres. Friedmann, Lövi Jenőnél, Putnok.

NÓSÚLNE megalapozott, jólmenő üzlet társtulajdonosa. Vallásos, jócsaládból való házias, vagyos úrileányt keres. Megkeresések: „Huszonnégyszázévestől—huszonnégyszázévesig” jeligére, Klein Jenő hirdetőirodájába, Budapest, Eötvös utca 26/c kéretnek.

19 ÉVES vallásos fiatalember gyakornoki állást keres. Cím: „Megbízható”, Nové-Zámky, Postrestante.

GYAKORLOTT intelligens házvezetőnő vallásos családban elmenne cseléd mellé. „Megbízható” jelige.

HÁZTARTÁSBAN jártas, főzni tudó, jó házból való orth. leány jobb orth. családban felvétetik. Cseléd van. Cím: Rosenbaum Bernát, Nádudvar.

ALKALMI DRÓSEKAT jutányosan készít Reichenberg Fülöp hitoktató, Pápa, Poste-Restante 29.

HARMINCÉVES özvegy talmidochóchom, nagyobb városban biztos megélhetése van; elvenne 26—30 éves leányt, vagy gyermektelen özvegyet. Jelige: „Bász talmid-chochóm”.

SVÁBBOGÁR, ruszlibogár ellen írtószert olcsón szállítok, kipróbált minőségben, felelősség mellett. Blau Dávid szappangyár, Fehérgyarmat.

JÓHÁZBÓL való, 22 éves, vallásos, ben tajró, intelligens iparos öcsém részére, ki certifikát birtokában rövidesen Palesztinába megy, keresek hozzáillő, szigorúan vallásos, jólelkű, dolgozó leányt, megfelelő hozománnyal. Hozzá tartozók részletes ajánlatát: „Szakmával bíró előnyben” jeligére kérem.

HÜGOM részére keresek bochür talmid-chochóm jóré somájimot, aki hajlandó sajchetnek kitanulni. Hozomány mellett állásba juttatom. Kitanultak előnyben. „Parnoszo” jelige. (20 fill. bélyeggel.)

„MIRA” angol-francia női divatterme *Brajslava, Edlov-dvor*. Elsőrangú szalonnunka. Rendkívül mérsékelt árak. Fazonsnitteket mérték után készít!

BIZTOS existenciájú, saját üzlettel rendelkező fiatalember feleségül venne kimondottan orth. házból való szép, intelligens, finomlelkű, iskolázott leányt, megfelelő hozománnyal. „Valaki jól jár” jeligére.

Kundmachung

Wirkungsvolle **קונדמאכונג** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** **קונדמאכונג** Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigen Preisen, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő **aufwärts**, 50 H. Porto **recommandirt im voraus** erbeten. — Betrag auch aus dem Auslande: mittels Postanweisung.

Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

אללנעמינע יידישע צייטונג

ה'תש"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לייב

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42—5—90. Csekkzámla: 50.701
Égész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A neológ kongresszus
figyelmébe!

Az Orthodox Központi Bizottság deklarációt bocsátott ki,
a veszélyeztetett orthodox érdekek védelmében

Forduló pontot jelenthet a magyar orthodoxia és a hazai egyetemes zsidó felekezet szempontjából az a gyűlés, amelyen február 26-án az orthodoxia országos Központi Bizottsága megtárgyalta azokat az orth. vonatkozású sérelmeket, amelyeket a március 4-én összeülő neológ kongresszuson tárgyalandó statutumok tartalmaznak. A világi tagokon kívül megjelentek a debreceni, csornai, nyirbatorni, győri, nagykállói és tállyai főt. főrabbiak.

A Központi Bizottság tagjai elkeseredetten vették tudomásul, hogy az orthodoxia és neológia közötti két évtizedes béke, amelyet oly biztossáknak, megrendíthetlenné tartottak, oly hirtelenül felborulni készül.

Egyesek a tagok közül azt hangoztatták, hogy bekövetkezett az idő, amikor *Jajél* próféta szavai szerint kell eljárni: „*Kiv'ü bagajim, kadsü milchomó* — kiáltások ezt ki a nyilvánosság előtt, kezdjétek meg a szent háborút”, mert orthodox vallásosságunk és hagyományaink veszedelméről van szó. Az előterjesztett referátumból kiderült, hogy az új neológ statutum az orthodoxia elleni sérelmek egész sorozatát tartalmazza, amelyről többször tettünk említést lapunk hasábjain. És azt is hangsúlyozta a *Zsidó Újság* számtalanszor, hogy a zsidó vallás szempontjából, a független orthodox szervezet, nem adminisztratív, megváltoztatható keret, hanem a Tórának, a vallásosság gyakorlásának védőgátja és aki ezt a védőgátat le akarja rombolni, az a Szentírás szavai szerint „kigyómarásoknak

teszi ki magát” (*pajreca geder jisochenü nochos*), mert a vizsalyok, a gyűlölködés, a testvérharc, az indulatok mérges viperáit szabadítja fel. Hisz azt meg kell vallani minden józan, objektív zsidónak, hogy fájdalmas ugyan, de mégis tény, hogy az orthodox ember nem veheti igénybe a neológ intézményeket és például orth. metszőt semmiesetre sem lehet továbbra meghagyni a neológ rabbi felügyelet és a neológ hitk. elnökség fegyelmi hatósága alatt. És milyen fájdalmas az igazi orthodox ember részére, hogy ezt az állapotot az új statutum továbbra is meg akarja rögzíteni, paragrafusokba merevíteni és az ettől való szabadulást úgyszólván lehetetlenné tenni.

A mostani fordulónál megállunk és végignézzünk azon a tíz esztendőn, amelyekben a *Zsidó Újság* útján a hazai felekezet ütőerőn tartottuk kezünket és a felekezet körében megtörtént eseményekről véleményünket megírtuk, vagy — nagy fájdalomunkra, magasabb szempontokra való tekintettel — nem írtuk meg és nem írhattuk meg. E *retrospektív* szemlélet alapján meg kell állapítanunk, hogy

az orthodoxia vezetősége igazán nagy lelki áldozatot hozott a neológiával való békés viszony érdekében,

a két iroda közötti harmónia ápolására. Ez az áldozatkészség csak a szent célra való tekintés által vált lehetségessé. Az orthodoxia vezetősége mindig szem előtt tartotta, hogy a szent vallás gyakorlását elősegítő védőgát megőrzéséről van szó és azért mindig a lényegre

volt tekintettel és nem nézett egyes, félremagyarázható külsőségekre és látásra. Az orthodoxia mindig csak védekezett, védte a szervezetet és amikor a szervezet elleni támadások megszűntek 20 évvel ezelőtt, beállott a béke.

Az új kongresszusi statutum ezt a kívánatos helyzetet felborulással fenyegeti.

A statutumban nyilatkozó szellemre jellemző már az is, hogy az orthodoxia szervezetének közjogi értékét a kongresszus elé terjesztendő *Indokolás* alacsonyabb értékűnek akarta bélyegezni, aminek téves voltát utólag a kongresszusi iroda elnöke is megállapította.

Jellemző továbbra a napisajtóban közölt statisztika, amely számszerűen le akarja számítani a hazai orthodoxia létszámát és jelentőségét.

Igy a *Pester Lloyd* keddi számában egy kis közlemény jelent meg a készülő neológ kongresszussal kapcsolatban. Ez

a közlemény azt a hamis adatot tartalmazza, hogy a magyar zsidók mai 450.000-nyi lélekszámából 390.000 eszik a neológiára és mindössze 60.000 az orthodoxokra és statusquoante-beliekre együttesen.

Ez az adat rendkívül messze esik a valóságtól. A Központi Iroda rektifikáló nyilatkozata folytán maga a *Lloyd* is helyesbíti a tévedést szerda esti számában. Eszerint maga a neológ Országos Iroda is elismer 134.972 orthodoxot egy 1933-ban a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz intézett felterjesztésében. Ebben csak 292.155 neológokról tesznek említést.

Divatos, izléses **paróká**k hullámos hajból
PIECHNIK és **MECHTL**-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

De az Orth. Központi Irodának a minisztériumhoz felterjesztett beadványa 246.488 neológ és 182.899 orthodoxot mutat ki.

A Központi Bizottság egész napi, esti 9 óráig tartó tanácskozás után a hazai orthodox nyilvánosság elé egy kiáltványt fordul. A deklaráció kiemeli az orthodoxia sérelmeit és felhívja az orthodox hívők figyelmét arra, hogy esetleg szükség lesz tömör egységben felvonulni az orthodox autonómia oltalmára. Minden szóból kiárad a békülékenység, a béke megzavarása miatti fájdalom, de végszükségben a harci készség. Olyan ez a szózat, mint a megrázó sajjor: felhangzik benne a tények egyszerű tekió-ja, a béke veszélyeztetése fölötti aggodalmas és sóhajos s'vórim és a küzdelemre való előkészülés terüő-ja. Még az utolsó pillanatban várjuk a helyzet jobbrafordulását. Talán már a kongresszuson is felhangzik a felekezeti harc felidézésétől óvó figyelemztetés, amely a vezetőséget egy modus vivendi keresésére fogja határozatlán felszólítani.

Bizunk abban, hogy a neológ vezetőség nem vállalja magára a testvérháborúság előidézésének ódiumát és nagy felelősségét.

Erős a bizalmunk, hogy a kormányzat nemcsak pozitív vallási irányzatánál, hanem magasabb állami szempontból sem egyezhetik bele az orthodoxiára sérelmes ügyek egyoldalú elintézésébe. Gondoljunk csak arra, hogy az annakidején Stern Samu és budai Goldberger Leó között az irodai elnökség ügyében kiírt küzdelmet a kormány milyen erőlyes és bölcs gesztussal a normális lefolyásra kényszerítette, pedig ott igazán nem volt szó sem megtámadott elvekről, sem lelkiismereti meggyőződésről. Anál inkább kell tehát remélnünk, hogy

a kormány nem engedheti meg oly statumum életbeléptetését, amely az orthodoxiának vallásilag elviselhetetlen helyzetet jelent.

A Közp. Biz. kiáltványából egyébként örömmel állapítjuk meg, hogy az or-

thodoxia pozitív formában is erősíteni kívánja a közeljövőben autonómiáját, szervezeti szabályzatainak újabb kiegészítése által.

Az orthodoxia és a neológia közötti harc egykori tombolásai közepette, a megdicsőült Fuchs Mór s. c. l. nagyváradi főrabbi Jákajról és Észovról példálódzott. Mi az analógiának csak a békésebb részét akarjuk tovább fenni. A patriarcha, testvére elébe indult: kiegészítő ajándékokkal, könyörgés szavával, de a háborúra való elhatározottsággal is (Pajron, lüfilló ul'mulchomo). Az elmúlt húsz évben az orthodoxia a béke kedvéért sok engesztelő áldozatot hozott és most

a kongresszus megnyitása előtt az orthodoxia kéri a neológ testvéreket: ne borítsák fel a békét

és könyörög Istenhez, hogy ne következék be a testvéri szövetség megszegése nyomán a testvérháború!

A statusquo-ék gyűlése

A magyarországi statusquo-ante izraelita hitközségek Országos Szövetségének Tanácsülése 1935. február 26-án tartott ülésében a következő nyilatkozat megtételét határozta el:

Tekintettel arra, hogy a magyarországi kongresszusi hitközségek egyetemes gyűlése az 1868/69-iki kongresszuson alkotott szabályzatot „Kiegészítő Szabályzat” munkálataival a kongresszusi hitközségek szervezetét új alapokra helyezi, tekintettel arra, hogy az orthodox hitközségek szervezete a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 102.284/1905. sz. rendeletével nyert megállapítást, a magyarországi statusquo-ante izraelita Hitközségek Országos Szövetsége szükségesnek tartja a következő nyilatkozat megtételét:

1. A statusquo hitközségek Országos Szövetsége változatlanul fennmarad és szervezeti szabályzata keretében tovább működik, amint azt minisztertanácsi fel-

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

hatalmazás alapján a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 22331/1928. II. ü. o. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályai előírják.

2. A Szövetség ma is — fenntartás nélkül — az 1868/69-iki kongresszus előtt fennállott egységes hitközségek szervezését tartja mintaképének.

3. A statusquo-Szövetség szilárd meggyőződése: Egy az Isten, Egy a Tóra és Izrael is Egy. Valamint ez alapigazságok első része nem képezheti vita tárgyát, úgy vitán felül kell állnia a zsidóság egységéről hirdetett tételnek is.

4. A statusquo Szövetség megalkuvás nélkül a Sulchan Áruch törvényeit tartja irányadóknak a hitéletben, éppúgy a hitközségek berendezése és fejlesztése körül kifejtendő munkájában.

5. Ezen törvények és szabályok fenntartása, terjesztése és a hívek legszélesebb rétegében való tanítása képezi, amint az a múltban volt, a jövőben is Izrael rabbijainak, hivatott tanítóinak és vallási vezéreinek legszebb és legméltóbb feladatát.

6. A statusquo Szövetség fenntartja irodáját, hogy a fenntartása alá tartozó hitközségek érdekeit közvetlenül intézze, céljának legmegfelelőbb módon.

7. A statusquo hitközségek Országos Szövetsége mindennél fontosabbnak tartja, hogy végre a magyar zsidóság összessége tudatára ébredjen annak, miképp csak rajtuk mulik, hogy az 1895. XLII. tc. alapján, mint törvényesen bevett valláshoz tartozók, gyakorolhassák az 1848. XX. tc.-ben a bevett vallások részére biztosított jogokat.

Budapest, 1935. február 26-án.

Dr. Fejér Ferenc Dr. Bernstein Béla
világi elnök egyházi elnök

Olvasóink informálására kötelességszerűleg közöljük a fenti hivatalos közleményt. Nem szorul bővebb bizonyításra, hogy: a felsorolt pontok közül a 2. pont tényekkel túlhaladott anachronizmus, a 3. pont prédikációs szólam, a 4. pont elméleti értékű(?) kijelentés, a 7. pont lámbor óhaj. Egyébként az egész a színezetelt, hogy a neológ kongresszus alkalmát megragadva, a statusquo-ék is fontosnak tartották, hogy magukról valami életjelt adjanak...

A Központi Bizottság kiáltványa

Az Orth. Központi Bizottság február 26-án megtartott rendkívüli ülésében elhatározta, hogy a felmerült orth.-neológ ellentétek ügyében felhívással fordul az orth. hitközségekhez. A felhívás szövege a következő:

Immár két évtizede, hogy mindnyájunk ösztöne örömeire elcsendesedett a testvérhárc a magyar zsidóság kebelében. A világháború súlyos megpróbáltatásainak idejében, a neológia belátásos vezetői, minden dicsőre méltóan, beszűntették az orthodox zsidóság elleni féltéveszázados unifikációs harcot.

A hitű orthodox zsidóság természetesen örömmel fogadta el a feléje nyújtott békejobbot. Hiszen addig is csak kényszerből harcolt. Minden erejével védekezett az ellen az erőszakos egyesítés ellen, amelyből való kiválásért böles Nagyjai oly áldozatos és sikeres harcot folytattak. Minthogy e küzdelemben az orthodoxia csak megtámadott és védekező fél volt, csak meg kellett szüntetni a neológ támadást és nyomban béke táruult az egész magyar zsidóság elé.

Mégis mélyeséges aggodalommal kell itt rámutatnunk a magyar orthodoxiát fenyegető újabb veszélyekre. Lehet, hogy ismét hosszú és kitartó áldozatos helyzet állást kell majd követelni a hazai hitű zsidóság minden egyes tagjától.

Bizonyos, hogy az orthodox zsidóság a régi kipurált, töretlen egységében fog vezérel mögé sorakozni, ha a Mindenható kifizetés nélkül rendelkezőségeiből újból védekeznie kellene, vallási különélésének sáncain,

amelyek ellen sajnálatosan újból ostromra indulnak neológ testvéreink.

A neológ zsidóság köztudomásúan most készülő átépíteni azokat a statumumokat, amelyek az 1868/69-iki kongresszuson — az orthodoxia kivonulása után — megalkotott. Az új módosító statumumtervezet számos olyan rendelkezést tartalmaz, amelyek súlyosan sérelmesek az orthodox zsidóságra. E sérelmek részletes felsorolására e hely szűk és alkalmatlan. Csak általánosságban jelezzük, hogy e sérelmes rendelkezéseket Központi Bizottságunk múlt évi november hó 27-iki és folyó évi február hó 26-iki üléseiben, a Központi Iroda vezetőségének részletes jelentése alapján, kimerítően tárgyalta. A tervbevett sérelmes rendelkezések mélyeségesen megdöbbsentettek bennünket.

Azt vártuk, hogy a kongresszusi zsidóság a mintegy hét évtized óta előállott jogi és tényleges helyzetnek megletezően fogja átépíteni új statumumait.

Hiszen a mostani szabályzat természetesen azért mutat annyi hiányosságot és zavart, mert 1868/69-ben annak méretei köztudomászerűen nem egyedül a neológiára, hanem az egész magyar zsidóságra voltak szabva. De az orthodoxia ebbe az épületbe be sem költözött. Külön hajlékot épített magának. A közösen maradt jogterület csak ellentéteknek vált előidézőjévé. Minden szempont amellettszól, hogy mai különállásunkban mellőzendők mindazon rendelkezések, amelyek a vallásszabadság magasztos gondolatát hátrányosan érintik. Az orthodoxia és neológia teljes elkülönülése mindenki előtt tisztán áll. Alapalkotmányunkat — 1871-ben — a szabad vallásgyakorlat elismeréseképpen a képviselőház egyhangú határozata és királyi felhatalmazás alapján nyertük el. Különállásunkat megerősítette az 1905. évi újabb Kiegészítő Szabályzatunk is. A kongresszusi zsidóság illetékes vezetői a legutóbbi években szeparáltságunk mellett több ízben nyilatkoztak a hitvallást tették. Ilyen tényleges és jogi helyzet mellett minden viszárs közösségi kapcsolat fenntartása csak természetellenes és zavartkeltő lenne. Tiszta helyzetet kell teremteni. Az egymás szomszédos területére átnyuló és rendszerint csak a viszálykodás gyümölcsét termő ágakkal kölcsönösen le kell nyesni. A differenciákat elve ki kell küszöbölni. Ezzel nemcsak a visszavonás lehetőségét szüntetjük meg, hanem a békés egymással együttélést intézményesen is biztosítjuk. Nyilvánvaló, hogy ez a kívánatos állapot. Ez vallási, felekezeti és közérdek egyaránt. Megszüntetni az anyagi, jogi és vallási vonatkozású sűr-

lódásokat. Bennünket orthodoxokat a leg súlyosabban a vallási szempont érint.

Az a mai fonák sérelmes helyzet, hogy orthodox hitű zsidók, neológ hitközségi keretben, ezek egyházi és világi szerveinek és funkcionáriusainak legyenek alárendelve, továbbra tarthatatlan,

mert a tapasztalat szerint is csak örökös vitáknak áldatlan forrása.

Az új statumum-tervezet alkotóinak ezeket a szempontokat nem lett volna szabad szem elől téveszteniök. Ez emiatt érdeke a kongresszusi és orthodox zsidóságnak egyaránt.

Ezzel szemben mi történt? Nemcsak, hogy célszerűtlenül meghagyták a régi sérelmeket, hanem új viszályforrásokat is létesítettek. Sőt kísérlet történik arra is, hogy újabb jelentős és súlyos jognyirbálás statuáltassék az orthodoxia hátrányára. Ahelyett, hogy megszüntetnék a régi sérelmeket: ezeket újakkal tetézik. Ezt hallgatagon nem nézhetjük és a sérelmek ellen védekeznünk kell.

Központi Irodánk vezetősége mindezekelőtt kötelességszerűen békés eszközököz folyamadott. Ismételtén kértük a tervezett sérelmes rendelkezések megváltoztatását. Sajnálatlall kell megállapítani, hogy a tárgyalások során kellő részletességgel ismertett indokok nem találtaak kellő megértésre.

A közeli napokban összeülő neológ országos gyűlés elé kerülő statumumtervezet szövegében úgyszólván az összes sérelmezett rendelkezések bennhagyattak. Ha a kongresszus azokat így fogadja el, akkor ezzel minden valószínűség szerint teljesen elzárja a békés meg egyezés lehetőségét.

Mélyen átérezzük azt a mérhetetlen hátrányt, amit az új testvérhárc ma je-

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyelet az egi főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztositék arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbizhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.
Budapest, 113, postafiók 5. Telefon: 68-8-45.

HITTESTVÉREIM!
Minden kalapban ez a márka!
Fehérneműt, nyakkendőt is a legjobban és legolcsóbban
KOZMÁ-nál kapja
VII., Károly király-út 3. a sarkon
Speciális rabbi- és böcherkalapok.

lentene. A belső egymás elleni harcot mindenkinek, akinek ez módjában áll, kötelessége elhárítani. A magunk kötelességét megtettük. Az orthodoxia, miként a régebbi időkben, most is: a megtámadott fél. És most is, miként régebben, újból csak védekeznek. A védekezés pedig minden egyes hitfelünknek azért szent kötelessége, mert legszentebb érdekeinkről van szó. A sérelmes rendelkezések ugyanis vallási felfogásunkban és szabad vallásszabadságunkban támadnak meg bennünket.

El vagyunk tökélyre, hogy a legnagyobb erővel és kitartással harcoljunk jogos érdekeinkért

és bízunk a Mindenhatóban, hogy küzdelmünket teljesen sikeressé teszi.

E fájdalmas tények mindenesetre arra is intenek, hogy magunk is tökéletesítsük autonómiánkat.

Megmozdult a vidéki orthodoxia is

A *Zsidó Újság* közlései nyomán a hitközségekben erőteljes akció indult meg a Központi Iroda támogatására, az orthodoxia érdekeinek védelmében. Több hitközség átiratban biztosítja az Irodát nemes törekvéseinek támogatásáról. A levelek közül kiemeljük a debreceni hitközség következő átiratát:

Az Orthodox Izraelita Központi Iroda Nagytekinetű Elnökségének,
Budapesten.

Hitközségünk előjárósága mai napon tartott ülésében foglalkozott a kongresszusi szervezeti szabályzat módosításával kapcsolatosan, újabban megnyilvánult orthodoxellenes törekvésekkel. Tudatában vagyunk annak, hogy a Központi Iroda — melynek vezetőségében hitközségünk fő-rabbija és két világi vezető egyénisége is helyet foglalnak — kellő bölcseséggel és harccra kész tetterővel védi meg az orthodoxia érdekeit. Meggyőződésünk, hogy az orthodoxia elleni támadások megtörnek a Központi Iroda acélos erején.

Legművészbib

parókat

már 40 év óta

P E S S L

udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

Minél teljesebb, főleg vallási érdekeinket biztosító új szabályzatot kell mielőbb alkotnunk. Ebben pozitív rendelkezésekkel fogjuk körülbástyázni különállásunkat. és vallási önkormányzatunkat. Negatív pedig akként kell biztosítani külön orthodox érdekeinket, hogy megakadályozzuk az új kongresszusi statutumban ellenünk tervezett hátrányos rendelkezések valóra váltását.

Komoly a bizakodásunk a pozitív választásokon alapon álló államkormányzat, így elsősorban a vallásügyi kormányzat hathatós védelmében is, ahol a hitéhez hű orthodox zsidóság vallási érdekeit mindenkor őszinte megértésre találták.

Él bennünk továbbá az a remény is, hogy neológ testvéreink megértésükkel és belátásukkal még a tízenketedik órában elhárítják a magyar zsidóság felől a régi, szomorú testvérharcok áldatlan megújulását.

De kötelességünknek érezzük, hogy — amikor nagy elődeink által az Eg különös kegyelmével kivívott orthodox szervezet eredményeit veszély fenyegeti — mi is felemeljük tiltakozó szavunkat a hittörvényhű zsidóság megrendítését célzó törekvések ellen. Biztosítjuk a nagytekinetű Elnökséget, hogy az orthodoxia szent célú védőharcában oszdatlan egységgel állunk oldala mellé és úgy mi, mint a hazai összes orthodox hitközségek, minden áldozatra készek, hogy az orthodoxia védőbástyája elleni támadásokat elhárítsuk és az őseink által kiépített szervezetünket megszilárdítsuk.

Debrecen, 1935. február hó 24-én.

Hittestvéri üdvözléttel,

a debreceni aut. orth. izr. hitközség előjárósága:

Waldmann Albert s. k. alelnök.

Krausz Ábrahám s. k. jegyző.

Egy lodzi interjú

A legutóbbi népszövetségi ülésen nagy szerepet játszott tudvalevőleg a szovjetnek delegátusa Maxim Litvinov. Egy angol újságíró megtudta, hogy egyik testvére Lodzban lakik, oda utazott tehát, hogy meginterjúvolja. Rá is talált, neve Reb Jákaj Wallach. Igen szegény ember, nagy családjával egy proletár-házban lakik, nagyon vallásos, hosszú kaftánt és nagy szakállt visel. A lapudósító megkérdezte, hogy az ő fivére-e a sokat szereplő Litvinov, amire azt felelte:

— Sajnos, igen.

— Miért sajnós?

— Hát nem egy istentelen rendszer szolgálatában áll ő?

— És milyen testvér ő?

— Nagyon rossz. Amikor egyszer beteg voltam, levelet írtam neki, amelyben elmondtam, hogy családommal együtt milyen nagy szükségem szenvedni. Erre a titkáriától választ kaptam, hogy az orosz törvények szerint tilos pénzt külföldre küldeni és öneki természetesen ragaszkodni kell a törvények betartásához. Hogy milyen rossz rokon, bizonyítja az is, hogy családjának többi tagjairól sem akar tudni. Amikor Bialystok-ból való unokaöccsel meglátogatták, nem bocsátotta maga elé őket. Az egyiket nemsokára ki is utasították. Amikor a nagybátyjához fordultak, kijelentette, hogy nincs protekció és ha kell, akkor saját fivérére is börtönre vetteti és agyonlöveti.

— Mikor találkozott vele?

— Multkor, Gené felé utaztában, Bialystokot is érintette, a rendőrség és a vasúti tisztviselők elzárták az utat, én ott álltam a peronon és mivel nem engedtek hozzá, odakáltottam neki: Májér, Májér! Erre azután kinézett az ablakon, megismert, kijött a kocsiból és a peronon beszélgetett velem. Én szemrehányást tettem neki, hogy elfelejtkezett I'tenről s övéiről, erre rámnézett, elköszönt és elment.

— Hát nem büszke a fivérére?
— kérdezte az újságíró, R. Jákajtól.

— Miért legyek büszke? Ő uralkodik egy országban, amely a rabbikat lecsukja és a templomokat bezárja. Már többször írtam neki és szívére akartam beszélni ebben az ügyben, de még csak nem is válaszolt. Én szegény zsidó vagyok, otthon néha a legszükségesebb is hiányzik, de azért, mint vallásos ember sokkal boldogabbnak érzem magamat, mint ő...

SCHÜCK INTERNÁTUS
Budapest, VII., Kertész-u. 32.
Tökéletes ellátás, oktatás,
felére mérsékelt díjak.

A radomyslei gaon זצוק"ל

Vajomoss S'müel vajikovszichol jiszoel vajiszp'du laj... — Smüel elhúnyt és meggyászolta egész Izrael. (Smüel I. 25. r.)

Amit S'müelről a prófétáról mond a Szentírás, elmondható Rabénu S'müel Engelről, a kassai orth. hitközség rabbisági elnökének (ros bész-din), 82-ik életévében, mult pénteken bekövetkezett megdicsőülése alkalmából. A világ egész orthodoxiája tisztelettel s hódolattal emlegette előbbi működése helye után, mint radomyslei gaont, s évtizedek óta hozzáfordultak mindenünnen vallástörvényi kérdésekkel.

Már gyermekkorában, vagy 70 év előtt, úgy emlegették, mint ilij-t, tanulmányi zsenit. Az akkori rabbikar legkimagaslóbb alakja: R. Chájim Halberstamm, a szanzi gaon, korán felfismerte a zsendülő gyermekben a jövő nemzedék hivatott szellemi vezérét és ő volt az, aki hatórot, rabbioklevelet adott neki.

Az akkor Oroszországhoz tartozó lengyel városka, Bilgoraj, volt első működési helye. Azonban, mint osztrák alattvaló kénytelen volt ezt az állását elhagyni és visszakerült szülőföldjére Galiciába. Előbb Duklán, később Radomyslén töltött be rabbiállást. Utóbbi működése helyén igen sok tekintélyes rabbiág betöltésére kapott meghívást, ő azonban többre becsülte a félreeső, eldugott kis Radomysle elzárkózottságát, ahol csupán tanulmányainak szentelhetett idejét. Nevét együtt emlegették a legnagyobbakkal. A híres lembergi fő-rabbi: R. Jozsef Saul Natansohn, (a „Sajel imésiv” szerzője) bár közöttük nagy volt a különbség, a fiatal gaont, mint magával egyenrangút kezelte.

Első responzumgyűjteménye, amely 1905-ben jelent meg, magára vonta az egész világ rabbikarának bámulatát és elismerését. Levelezésének köre mindinkább kitágult és

az utolsó évtizedek alatt az ügyesbajos kérdésekben való döntési tevékenysége szinte egy „legfelsőbb bíróság” intézményét öltötte magára.

Minden túlzás nélkül megállapítható, hogy eddigi responzumai melyek a zsidó törvényélet minden mozzanatát kimerítenek, már mint peranyag többet ölelnek fel, mint egy-egy kisebb állam felső-bíróságának a döntvénytára. Hogy mint szellemi teljesítmény mit jelent egy-egy halachikus döntvénye, azt csak

kongeniális kapacitás tudná teljes mértékben megítélni.

A világháború kitörése alkalmával, Radomysl-ből menekülni volt kénytelen. Előbb Vácot tartózkodott, majd Kassán telepedett le, hol a nagy hunfalvai gaon és cadik tanítványai, híres mesterük kezdeményezésére, igyekeztek részére biztos pozíciót teremteni.

Önmagát tisztelte meg a kassai orthodox hitközség midőn rabbi-tanácsának elnökévé választotta meg.

Kassán újabb két kötet responzumot jelentetett meg, pedig a din-tajrók egész sora, bonyolultnál bonyolultabb peranyaggal foglalta le idejét. Kassán alkalmi akadt a zsidóságnak a nagy gaont mint jellemet is megismerni. Az őt körülvevő tisztelet dacára megmaradt végtelen szerénységében. Mindenki számára hozzáférhető volt, s akiben a legcsekélyebb Tóratudást is megsejtette, azt mindenek fölött becsülte.

A gaon fiatal kora óta tüdőbajos volt s csak nagy szelleme győzedelmeskedhetett törékeny teste fölött. Természetfelettinek látszó életének megszűnése megdöbbent bennünket, mint ahogy halálának híre világszerte általános megdöbbenést keltett.

S amint a szerénység mintaképe volt világeletemben, szerény volt halálában is... Most, amikor végtiszűzességén voltaképpen egész Izraelnek meg kellett volna jelenni e nagy veszteséget megsírató, a

Palesztinába

a Purimkarneválhoz és Peszach ünnepek alkalmából legolcsóbban, leggyorsabban és legkényelmesebben

LLOYD TRIESTINO

ragyogó legmodernebb oceanjáróin, a „Jeruzsálem” és „Pilsna” pompás gyorshajókon (csak külső kabinok) és

„Róma”

33.000 tonnás transatlanti óriásgőzösön. bőseges, izletes, szigorúan rituális ellátással.

A kedvezményes áru társasutazásokra vonatkozóan részletes felvilágosítással szolgál a társaság két budapesti irodája: THÖKÖLY-ÚT 2. VÁCI-UTCA 4.

Gondviselés úgy akarta, hogy az pénteken legyen. Csak Kassa és közvetlen vidéke vehetett részt temetésén. Rendelkezése szerint senki sem mondhatott heszpedet porhüvelyé fölé. Biztos azonban az, hogy sírhalma beláthatatlan időközön át zarándokhelye marad mindazon hitű zsidóknak, kik hiszik és remélik, hogy ez a nagy gaon, kinek itt a földön döntő szava volt a zsidó élet minden megnyilvánulásában, az szót fog emelni és meghallgatást fog lenni, minden sorssujtott érdekében a mennyei trónus előtt.

Wiesenberg Zoltán (Kosice)

A péntek dacára több hitközség elküldte képviselőit a temetésre. Így ott voltak: Eperjes, Ungvár, Torna és Szepsi kiküldöttéi és rabbijai, hogy a nagy cadiknak az utolsó tiszteletet megadják. A temetési menetben ezek vettek részt; a levéljő délután 3 óráig tartott. Kimondott heszpedet nem tartatott ugyan, de azért a megdicsőült helyt Halpern rabbi és annak 13 éves fia megrendítő szavakban búcsúztak a gaontól. A szívből jövő szavak mély benyomást keltek, a végeláthatatlan tömegben. A lefolyt sivó gyászhat alatt Kassán több heszpedet tartatott. y

Blum Sámuel

Törökszentmiklósi levél

Törökszentmiklós, február hó 22-én. A Cór I. 9-én a jámoorságáról és ta'mudtudásáról híres volt R. Dóvid Reismann z. l. Jahzeitja alkalmából szépen sikerült szíjmot rendezett Brochajsz traktátusára az orth. imaegyesület kebelében működő saszehevra. Herskovits József fő-rabbi, a saszehevra előadója mondotta a hadront és egyórás charifusz-fejtegetésével felépítette a gondolati egységnek azt a csodás eszmei épületét, melybe a traktátus kezdetének és befejezésének tanításait ragyogó nemes kövekként belillesztette. A szép szűdász miczvó képét nyújtó banketten — melyet Schwarzcs Lesó, a saszehevra egyik szorgalmas tagja, a megdicsőült R. Dóvid veje saját költségén rendezett — a főrabbin kívül, ki a Tóratanulás fontosságáról szólt és R. Dóvidról z. l. igen megható emlékebeszédet mondott, felszólaltak még: Mund Mór, Bacher Jakab, dr. Scheiner Ernő, dr. Weinstein Dávid; végül Fränkel Hermann, a saszehevra második előadója mondott Tóraigéket. A miscbérachokból és a bencsolás eladásából szép összeg folyt be, mely nemescélu dvar miczvóra forcsították.

A Szentföld „folyékony aranya”

Egy a Szentföldön járt nem-zsidó riporter írja a következő hangulatos cikket a moszuli-haifai petróleum-csőhálózatról, amelyről a Zs. U. legutóbb beszámolt:

Haifa, február. Senki se hinné el ebben az amerikai élénkségű és amerikai tempóban ipariasodó városban, hogy bibliai földön áll. Az amerikaiak, kik a mezopotámiai olajvidékekért folyó csendes, de annál elkeseredettebb nemzetközi küzdelemben újabbán mind nagyobb energiával vesznek részt, úgy is hívják Haifát: a Szentföld Detroitja („the Detroit of the Holy Land”). Rá is szolgát, mert bár a válság ott is ugyancsak bonyolítja a megélhetési problémákat — a kivándorlók helyzete legtöbbször reménytelen —, a gyárak, ipartelepek gombamódra szökkennek ki a földből. Hol egy nagy, modern olaj- és szappangyár nyílik meg évi ötezer tonna termeléssel, hol egy 60—70 ezer tonna évi termelésű cementgyár indítja meg gépeit, modernül berendezett műselyemgyárak, üveggyárak, malmok és egyéb gyártelepek kéményei eregetik a füstöt. Legújabbán pedig világjelentőségre emelkedett Haifa azért, hogy kiépült nagy, modern kikötője és most, hogy elkészült a 3000 km. hosszú „Mossoul pipe line”, az a roppant csővezeték, amely a moszuli olajforrások „folyékony aranyát” Szírián, Irakon és Palesztinán keresztül a Földközi tenger partjára szállítja.

Az új kereskedelmi kikötő, amelyet egy és egy negyed millió font sterling költséggel létesítettek, maga is a helyi viszonyokhoz mért csodálatos technikai teljesítmény. A mólók építéséhez egymillió köbméter követ szállítottak vasúton a várostól 15 km távolságban levő kőbányából. Magán a parton fél kilométer hosszúságú modern beton rakpartot létesítettek, a feneket gépi erővel kikutorták aképpen, hogy 30.000 tonnás hajók könnyűszerrel elérnek a kikötőben. Most folyik a külön, nagy petróleumkikötő építése és már állnak a hatalmas kőolajtartályok, melyek láttára, valamelyik texasi,

vagy kaliforniai petróleummezőn képzel magát az ember.

Haifa a moszuli kőolajvidék egyik legfontosabb földközi-tengeri kikötője, amely befolyását az európai olajkereskedelemben, fel a magas északig, érezteti. Másik, vele egyenrangú társa Tripolisz. Az óriási csővezeték, Mosszul mellől, Kerkukból indul ki. A két csővezeték álló petróleumvonal párhuzamosan halad, át-hidalja a Tigris, majd az Eufrátest és Hadita városnál kettéágazik. Az északi vezeték a francia szír fennhatóság alatt álló Tripoliszba vezet, a déli pedig Haifába.

A vezetékek létesítése olyan technikai teljesítmény volt, amely Európának vagy az Egyesült Államoknak is becsületére válna.

Hihetetlen terepnehézségekkel bírkózott az a húszezer főnyi munkáshadsereg, amely a csövek fektetését végezte. Legnehezebb a palesztinai szakasz volt, különösen, mikor az olajcsöveket a mezopotámiai síkságról fel kellett vezetni 1000 méter magasságba, az Ammonit-hegyekre. Innen tovább, a Jordán felé, közel 1300 méter mélységre zúdul alá az olaj, majd a Jordánon túl ismét vagy félkilométer magasságra emelkedik, s attól kezdve enyhe lejtéssel fut tovább a haifai „storage tank”-ekig.

Most ki akarják bővíteni a vezetékek szállítóképességét évi hat millió tonnára és egy új vonal is létesül a szíriai Alexandrette felé, melynek szintén vagy négy millió tonna lesz az évi teljesítőképessége. Az új „olajvonalak” jelentősége természetesen nemcsak nemzetközi, hanem hatalmasan hozzájárultak azoknak a vidékeknek a felvirágzásához és ipariásításához is, amelyeken keresztül vonulnak. Palesztina ma már bámulatos gyorsasággal modernizálódik s ezt a Jordán modern hidroeletromos telepein kívül elsősorban a földjén áthömpölygő „folyékony arany”-nak, a moszuli petróleumnak köszönheti. Mert a három ezer kilométeres vezeték és a szivattyúállomások biztonságának és az üzem zavartalanságának fenntartása a kikészítő- és segéd munkák végeláthatatlan

lan sorát tette szükségessé, amelyek pezsgő ipari életet indítottak meg Palesztinában. Modern gépkocsitak, gépkocsi várakozóhelyek, javítóműhelyek, órállomások a felügyelők részére, repülőterek, melyek között élénk forgalom zajlik, telefon- és távíróvonalak huzalai feszülnek csatarendben álló pónákon és rádióállomások tornyai merednek a levegőbe. A haifai petróleumkikötő most folyó építkezése pedig valóságos látványosság. A petróleum legnagyobb részét jelenleg még nyersen hajtózzák ki, de már épülnek a nagy finomítók, melyek a technika legmodernebb segédesszközeivel dolgozzák fel a helyi és külföldi piac számára a nyersolajat motorbenzinre és más fontos olajszármazékokká.

Házasságrombolók aknamunkája

Jelen fejtegetés, egy vidéki hitközségben előfordult esetek megbeszélésére íródott. — Írója: általunk ismert, feltétlenül szavahihető úr.

Köztudomású, hogy az orth. zsidó házasságok a mai kritikus világban meglehetősen nehézségekbe ütköznek. Az emberek erősen bizalmatlanok egymással szemben. Noha van rá egy kis okuk — s így eléggé nehezen jöhet létre az úgynevezett érdekházasság. Azonban az amúgy is magasan tornyosuló akadályoktól eltekintve, számos esetben lehetetlennek teszik a siddoht az úgynevezett, házasságrombolók.” Ezek az új gangszterei a zsidó társadalomnak.

Sportszerűen úzik romboló munkájukat és szadista hajlamukkal kéjellegnek abban, ha egy készülő partit sikerült szétrobbantaniok.

Vizsla orrukkal kiszimatolják a készülő házasságokat, nyomban akcióba lépve, leadják a „jó információjukat” s — a partiból nem lesz semmi.

Gondolkoznak csak vissza, szülők, leányok, fiúk, valahányszor partijuk már előrehaladott stádiumban volt s azt egyszerre, mintha elvágták volna — ez a házasságrombolók aknamunkájának eredménye volt. Nem tudni, kik azok — bár sejténi lehet — mi a céljuk ezzel, hogy a már rendkívül nehezen létrejövő s családi ízsiket felépíteni akaró egyének jövőjét ily vandál módon szétdujják.

Írásom azt a célt kívánja szolgálalni, hogy sajtó útján hívjam fel ezeket a sötétben buikáló lelkiismeretlen gangsztereket, térjenek magukhoz, hagyjanak fel aknamunkájukkal s ne tegyék szerencsétlenné zsidó testvéreik ezreit! **Sadchen**

A bócher titka

Regény a XVII. századból.

15

— A hatóság a legjobb akarat mellett — folytatta Phöbusz — sem volt képes megoltalmazni benneteket, tanácsatlanul és tétlenül kényszerült látni, miképpen kergették el a zsidókat, templomukat lerombolták, temetőjüket megszenteltelenítették. A város uralkodó püspöke a végzetes nap estéjén jött csak meg. Nagy erőfeszítést tett, hogy az általános fosztogatást megakadályozza, de a te családonon már ez sem segített, mert a csőcselék előtt ti úgy szerepeltetek, mint a szívtelen uzorások, akik még hozzá adósságlevelet is hamisítottak. A nép tehát teljes erővel rárontott házatokra, egészen kifosztottak benneteket, apádat megverték és ti mindannyian csak a gyors futás által menekültetek meg, a biztos haláltól. Azt tudod, hogy apád az ijedelemtől és a testi bánalmazásoktól rövidesen elhunyt. Nemsokára a hesszeni örgróf, mint császári kiküldött rettenetes szigorral csinált rendet Frankfurthban. A lázadás hét banditafőnökét kivégeztette, a főcinkos Vettmilch-et lefejeztette, holttestét négy részre daraboltatta és ijesztő elrettentésül a város négy részében közszemlére tette, majd a házat leromboltatta és helyén szegyenozlopot állíttatott fel. Nemsokára ünneppélyesen, trombitaharsogás és dobpergés közepette, visszajöttek a zsidók. Wormsban is rendet csináltak a császári csapatok. A pfalzi választófejedelem ítéletet tartott, megbüntette a vezetőket, elrendelte, hogy a zsidók visszatérhetnek. Rólatok azonban nem akart tudni a hitközség, mivel az volt a közfelfogás, hogy ti vagytok az oka mindennek: a ti konok megátalkodottságotok hozta a községre a nagy bajt és ezért nem is mertetek visszajönni Wormsba. Kénytelenek voltatok a vándorbothoz nyulni. Büntetésetek súlyos volt... de a velem szemben tanúsított magatartásotok után megérdemeltétek azt.

Lea figyelemmel hallgatta ezt az elbeszélést, nem zavarta, úgy tűnt fel neki, mintha Phöbusznak jólesik, hogy hosszú évek után valaki előtt a szívét kiöntheti. Amikor a wormsi és frankfurti zsidók szenvedéseiről s veszedelméről szólt, bizonyos együttérzést vélt fellelni szavaiban és már-már azt hitte, hogy felülkerekedett Phöbuszban a zsidó érzés és tulajdonképpen csak fenyegetésnek szánta a bevezetés és megbosszulásról szóló szavakat. Lea már-már azt remélte, hogy Phöbusz meglepő fordulattal be fogja jelenteni, hogy nagylelkűséget akar gyakorolni és meg fog bocsátani. Amikor azonban családját ilyen sértő módon állította be, az események keretébe, akkor meghökkenve érezte a fájó kiábrándulását, szomorú meglepetését. Phöbusz ezt a változást észre is vette, félszemmél mindig ránézett és amikor a kétségbeesett pillantásokat látta, kéjjel folytatta szándékos vontatottsággal szavait:

— Így elvesztettelek tehát szemem elől. Sorsomat odakötöttem Mannsfeld barátomhoz és mindkettőnket a viszonagságok a birodalom egyik végéről a másikig sodortak. De én mégis kerestelek téged. Ahol egy zsidó község közelébe értünk, ledobtam sisakomat és köpenyemet, bóchernek öltöztem, és a gettóba mentem. Környezetemnek ilyenkor azt mondtam, hogy hirtelen regényes hajlam tört ki rajtam és ez készlet a zsidó öltözet felvételére.

— Közben újra fellángolt. Csehországban a háború Vitéz barátom a cseh rendek szolgálatába állott. A generá-

lis mindjárt ki is tüntette magát nagyszerű sikereivel; rövidesen elfoglalta a császárhoz húzó, hatalmasan megerősített Pilsen városát. Amikor ezt a császáriaknál megtudták, hivatalosan kiközösítették bennünket, ami azt jelenti, hogy bárki megölhet bennünket, minden törvényes következmény nélkül.

— Közben a csehek megválasztották Frigyes pfalzi gróft királyuknak. A választás szerencsétlenné bizonyult. Frigyes kinevezte Anhalt herceget és Hohenlohet főparancsnoknak. Az én Mannsfeld generálisom pedig külön táborozott seregével Pilsen környékén. Nemsokára bekövetkeztek a bajok. Frigyes nem küldött pénzt, nem lehetett a katonák zsoldját kifizetni. De nemcsak a katonákkal volt baj, a polgári lakossággal is. A lakosság, ugyanis, titokban a császárhoz húzott. *Kémekkel voltunk körülölvve.* Legnagyobb óvatossággal kellett szem előtt tartani mindenkit és akit kénkedésen rajtakaptunk, az nem menekült meg élve. Képzelted, hogy a kivonult tábori őr, mily nagy örömmel és bosszúérzéssel behozott egyszer egy elfogott zsidót. Tudtuk, hogy a zsidók császárpártiak és így valószínűnek látszott, hogy rá lehet bizonyítani a kénkedést. Elém hozták. Erősen ránéztem és megismertem. Ő is félve nézett rám, de természetesen katonai egyenruhában nem ismerte fel bennem a tanulóársát a frankfurti jésivában. Mindjárt megállapítottam, hogy a szegény bócher valami megélhetés keresése után Fürth felé tartott, *de eszedágában sem volt, a szembenálló hadak katonai titkaiba beavatkozni.* Erre azután szabadon bocsátottam, de előzetes, alapos kikérdezésem során kiderült, hogy ismer téged, ismeri a családodat és azt is megtudtam tőle, hogy te Prágában vagy. Már előzőleg is oda kellett volna mennem, hogy a királytól a katonák hátralékos zsoldját követeljem és így tehát kapóra jött a régi jesivatarsam útmutatása. Ezután el is határoztam, hogy felkereslek téged. Itt Prágában, egy régi rokkant őrmesternél vettem szállást. Mint hűséges embernek elmondtam, hogy igen fontos ügyben jöttem, ne érdeklődjék semmi ránt és ne legyen feltűnő előtte, hogy zsidónak öltözködöm át nála. Így kerültem a zsidóvárosba, a *Süssből* lett *Bitter* nevemet „Mar” névre héberesítettem és ilyen néven kaptam lakást az Altschul sameszénél, *R. Slajne Sachs nál.* Ez a lakás megfelelt nekem, mert a gettó falain kívül volt és így tehát két-színű játékaimat zavartalanul folytathattam. A különös véletlen azután mindjárt összehozott egy szegény bolonddal, akit lakására kísérttem, s ott mindenféle bolondokaj összebe-szét nekem az ő bűnéről, amelyet a Tízparancsolat egy pontja ellen elkövetett. Nem is tudom, miért látogattam meg. Talán valami különös ösztön sugalmazta... Talán az ő szerencsétlenségében visszatükrözöttem láttam az én sorsomat. Később azután még többször akartam felkeresni ezt a szegény bolondot, de lakása mindig zárva volt. A vele való ismeretségem azonban kitűnő ürügy volt arra, hogy házigazdám előtt kinagyarazzam az ő előtte gyanussá válható késői hazajöveteleimet, gyakori kimaradásaimat.

— Tulajdonképpen mindig téged kerestelek, de nem találalak. Tegnap este azonban: Phöbusz-Bitter, a generális hadsegéde, aki izgalmas beszélgetést folytatott Frigyes királlyal, hadvezéreivel, ismét átváltozott *Sragó Feivis Már*-rá, s rád talált! *Tíz év után megtaláltalak téged!*

Lea küzdött magával, reménykedett, hogy a békés fordulat megint be fog következni, de erre hiába várt. Phöbusz

„משנכנסם אדר מרבין כשמחה” ויין ישמח לבן אנוש יין כשר של סמח
טוב ומונח שבמבורים גם כמהרין מן המהרין תחת השנתת הרב הגאון דמה שלישא

Legelőszóbb nagybani árak:
Rizling cca 12%-os 50 f. Leányka édeskés 13%-os 60 f.
Édes furmint 14%-os pecsenyebor 80 fill.
Mézédes csemegebor 16%-os . . . 110 fill.

ab Gyöngyös, utánvét mellett, kölcsönhordókban, melyek 6 hét alatt frankó és jókarban visszaküldendők. — Legkisebb szállítmány csemegeborból 25-30, más borokból 50-60 liter. — Hitközségeknek nagyobb vételnél árengedmény.

STEINER EMIL bortermelő, GYÖNGYÖS

Modern szépségápolás

Végleges villanyos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc,

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete, Andrassy-ut 32. 1. em. „MIRACLE” szőrtelenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.

Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

— „Mordecháj diadalmenete.“ Lakos Alfréd kiváló festő ilyen című híres festményének lehozata megjelent. *Sülszerű purimi ajándék.* Díszkeretben 7 pengőért, egyszerű keretben 5 pengőért, keret nélkül 4 pengőért küldi utánvételt a művész (Budapest, Lehel-utca 14).

x **Vendégzónoklat.** Tabról írják: „Adler Zoltán rabbi; S. A. Újhelyről, szombaton főrabbin vendége lévén, a zsinagógában és a T. B.-ben nagy tetszéssel fogadott vendégzónoklatot tartott”.

Hirdetmény

A budapesti aut. orth. izr. Chebra Kadisa előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy **rendes évi közzgyűlést** folyó évi március hó 12-én d. u. 4 órakor tartja meg üléstermben (VII., Dob-utca 12.). Egyben közhírré teszi az előjáróság, hogy folyó évi március hó 5—11-ig bezárólag minden nap d. u. 7:15 órától, valamint 10-én (vasárnap) d. e. 11—1-ig

tagfelvételi üléseket tart

Felhívja tehát az orth. hitközség mindazon tagjait, kik magukat a Chebra Kadisa tagjai sorába felvétetni óhajtják, hogy fent jelzett napok bármelyikén a jelzett időben az egyesületi irodában (VII., Dob-utca 12.) megjelenni sziveskedjenek.

Budapesti aut. orth. izr.
Chebra Kadisa
előjárósága

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4. azonfelül soronként P 1.)

Keller Editke Szikszó és Lebovits Sándor Fehérgyarmat, jegyesek.

Porjész Janka Dun.-Streda és Weisz Samu Pápa (Bonyhád) jegyesek.

Schöten Sulamit Mattersburg és Koth Lajos Paks, jegyesek.

Auerbach Juliska Vizsoly és Selymes Jenő Büttös jegyesek. (M. k. é. ű.)

Klein Rózsika és Kopolovits Abrahám Kisvárdai jegyesek.

Löwinger Puki és Büschitz Ignác Vác, jegyesek.

Roth Rezsinkét Jánosházáról eljegyezte Galandauer József Apar-Bonyhád.

Koppel Trudi Sopron, Hirschfeld Ottó Vác jegyesek. (Érdemes elnökének eljegyzéséhez szívélyesen gratulál: a Váci Tiferesz Bachurim).

Bruckner Magda és Kollmann Jenő, a Pesti Izr. Hitközség főtitkárja, f. hó 5-én házasságot kötnek.

Freund Etel Nyiregyházán házasságot kötött Mermelstein Abrahámmal Munkácsról.

Orth. maczeszt

elismert prima minőségben szállít engró és detailban

Stern pászkasütőde, Galanta

Hitközségeknek,
vizsontelárusítóknak engedmény.

Apró hirdetések

JELIGÉS hirdetések címelt a kiadóhivatal diszkrétan kezeli. Az ilyen hirdetésekre érdeklődők leveleit mi nem válaszoljuk meg, hanem a hirdetés feladó-jához továbbítjuk.

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetít házasságokat NAGY JENŐ Budapest. Rákóczi-ut 61. Telefon.

KERESEK azonnali belépésre egy fiatal, munkaszerető *vas- és festékkereskedő segédet.* Csak olyan pályázzon, aki a szakmát kitanulta, teljesen érti és eddig is szombatot tartott. *Breuer Jenő, Nagymáros.*

FÉRJHEZADNÁM üzletben jártas, csinos fiatal leányomat 5000 P hozománnyal, existenciával bíró, talmudban jártas fiatalemberhez. „Szigoruan vallásos” jelige.

27 ÉVES iparos fiatalember nőülés céljából megismerkedne oly fiatal leánnyal, aki palesztinai certifikátot tud szerezni. Ajánlatokat „Palesztina” jeligére. Müllerhez, Bratislava, Edlov-cvör

PURIMI AJÁNDÉKNAK legalkalmasabb a „Zsidó Házasszony Könyve”. Kóser szakácskönyv és háztartási útmutató. Ára P 4.80. Megrendelhető: Abrahámyomda Kecskemét.

HUSZ éve fennálló fővárosi orth. kóser vendéglőmet betegség miatt azonnal átadom. Cím válaszlapon a kiadóban.

FIATAL, szigoruan vallásos, megbízható leány orth. háztartás vezetésére felvétetik. „Budapestre” jelige.

ÉLŐHALAT vidékre postán legolcsóbb napiáron szállít: Grosz Adol, Budapest, Népszínház-utca 42.

VALLÁSOS 22 éves *ben-tajró* iparos öcsém részére, ki certifikát birtokában rövidesen Palesztinába megy, hozzáillő, jóhábzból való vallásos leányt keresek. „Szakmával bíró előnyben” jelige.

KERESEK kimondottan szép leányrokonom részére, 6000 P hozománnyal, középmagas, 26—28 éves vallásos fiatalembert, kinek biztos existenciája vagy biztos állása van. Ajánlatokat „Jólelkű” jeligére (20 filléres bélyeggel).

„VIDÉKRŐL” jeligének (6. számból) levele van a kiadóban.

BENŐSÜLHET vallásos orth. fiatalember 35 évesig, bevezetett vegyeskereskedésbe. „Bröche” jelige.

KIMONDOTTAN szép, neves rabbicsalád leánya részére rabbiképesítéssel bíró vallásos böcher kerestetik, aki magyar honos, a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja, és hajlandó az *ajfesz-schitet* megtanulni. Hozomány 3000 P értékű *szfórim* és egy azonnal elfoglalható ker. rabbiállás. Reflektánsok a köv. címre írjanak: Hoch Lajos, Eger.

NŐSÜLNE, vagy benősülne, intelligens, szombattartó magántisztviselő. Nősülésnél, régi bevezetett, megélltetést nyújtó üzlet átvételéhez P 8—10,000 szükségese. „Kölcsönös szimpátia” jeligére.

VOLT BÓCHER, aki vegyeskereskedésben jártas és 2 kisleány héber tanítását elvállalja, elhelyezkedhetik. Cím: Grünfeld Ármin, Bagamér.

SZAPPANÜZEM jó vevőkörrel bevezetve költözködés miatt azonnal átadó. Szükséges tőke: P.2500.— „Biztos megélltetés” jelige (20 fill. bélyeg).

MEGNŐSÜLNE 10—15000 P értékű, jó menetelű üzemmel rendelkező, 26 éves fiatalember, orth. családból, megfelelő hozománnyal. Faragó, Pápa, Kis-tér 3. szám.

MUNKANÉLKÜLI hittestvérünk, kinek felesége súlyos idegbeteg, 4 ellátatlan gyermeke van, bármilyen munkát elvállal, hogy nyomorán enyhítsen. Kintőnen készíti szédertál, mazltovtányér, kirakatócédulák festését, stb. Fried Győző, porcellánfestő, Budapest, III., Paesirtamező-utca 29., II. 39.

PARTIT keresek vallásos fiamnak, aki *talmid-chóchom* és agilis kereskedő. Kerestetik hasonlóan vallásos talmudtudós leánya, hozománnyal. Ajánlatokat „Siduch hógün” jeligére (32 filléres bélyeg).

ALKALMI DRÓSEKAT jutányosan készit Reichenberg Fülöp hitoktató, Pápa, Szent László-u. 29.

ORTH. KÓSER cukrász-sütemények, keksz, kétszersült, elsorangú minőségben, szép kivitelben. (Vidékre is.) Purimi rendeléseket, úgyszintén sel peszach árúra szóló előjegyzéseket már most felveszek. Kérjen árjegyzéket. Referencia: a helybéli rabbinat. Mencer Lázár, Bratislava, Hummel-u. 5.

TALMUDTÓRÁK, amelyek gyűjtőperselyeket rendelni óhajtának, együttes nagyobb rendelés eszközölhetése végett forduljanak az Orth. Talmudtórához, Nyiregyháza.

NAGYOBB HITKÖZSÉG jegyzője, aki több évi praxissal bír, állást cserélne; esetleg hittanítással egybekötve. Válaszbélyeggel ellátott leveleket, 32 éves jeligére továbbít a kiadóhivatal.

LEÁNYOM részére *bochur talmudchóchomot* keresek, akit *s'chitüs-re* tanítok és hozományon kívül egy jó álláshoz juttatok. Cím: Vogel Bence metsző, Nyírlövő.

HÁZASSÁGOKAT diszkrétan közvetít Kornfeld Dávid (a régi makói gaon fia). Budapest, Síp-utca 6. (Válaszbélyeg.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33

ארלונעטיינע יידישע צייטונג

כ"ז

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42—5—90. Csekk számla: 50.701
Egész évré: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Várákózó állásponton a neológ kongresszussal szemben

A kongresszusi zsidóság képviselői egész héten permanens tanácskozásokat folytatnak Országos Gyűlésükön a fővárosban, az új Kiegészítő Szabályzataik tárgyában. Amidőn e sorokat írjuk, a tanácskozások folyamatban vannak, s így a döntés még ismeretlen.

Az Országos Gyűlés döntésétől függ, hogy a magyar zsidóság mai súlyos helyzetét az orthodox-neológ testvérharc is súlyosbítani fogja-e vagy sem?

Az orthodox nagyközönség lapunk cikkeiből nagy vonásaiban ismeri a fellemerült ellentéteket. Tudja, hogy a kongresszusi statutum-tervezet nemcsak, hogy fenntartja az orthodoxiára hátrányos régi sérelmeket, hanem abba újakat is beiktatott. Így: *megnehezíti az orthodox kiválást; súlyosbítja az imaházi egyesületi tagok helyzetét; s újabb anyagi kötelezettségekkel és lelkiismereti kényszerrel terheli a neológ anyakönyvi kerületekbe beosztott orthodox fiókhithközségek tagjait.*

Az orthodoxia vezetősége még kelő időben mindent megtett, hogy ezeket a sérelmeket az orthodox zsidóság felől elhárítsa. Békés tárgyalások során kérte a Szabályzat rendelkezéseinek önkéntes korrigálását, mert az orthodox zsidóság érdekeinek határozott védelme mellett, az egész magyar zsidóság javát is szem előtt tartotta és kerülni kívánt minden harcot. Ilyen direktívákat nyert a mult évi novemberi Közpointi Bizottságtól is.

Amidőn a békés tárgyalások nem mutattak eredményt, szükségessé vált, hogy a Közpointi Iroda vezetősége újabb rendkívüli ülésre hívja egybe a

Közpointi Bizottságot. Az elmúlt héten részletesen ismertettük ennek az ülésnek lefolyását. Közöltük azt a *Kidltványt* is, amelyet a Közpointi Bizottság kibocsájtott. Ez a felhívás, utolsó békekísérletképpen a neológ Országos Gyűlés delegátusainak belátására is apellál.

Az ő határozatukban jelöli meg a magyar zsidóság új útját, vajjon az, az eddigi békés irányban fog-e folytatódni, avagy sajnálatosan és iránytoróttan, a régi viszályok ingoványai felé fog-e vezetni.

Ebben a kérdésben is döntenek tehát e heti tanácskozásaikon a kongresszusi zsidóság delegátusai! Bizunk benne, hogy döntésük a béke javára fog szolgálni.

Azok a súlyos idők, amelyek a zsidóságra neheznek, egységre és összefogásra intenek. A tanácskozás hetében bekövetkezett események is időszerűtlennek tesznek minden testvéri viszálykodást. Ez bizonyára nem téveszti el hatását az Országos Gyűlés tagjainál.

Várjuk tehát, hogy határozataikkal nem fogják megnehezíteni az orthodox zsidóság helyzetét: vallási- és hitéletének gyakorlásában. Az orthodoxiának, ugyanis csak ilyen szempontjai vannak. A vallási és lelkiismereti szabadság. A tiszta, zavartalan hitgyakorlat. A mély, intenzív vallási élet. Ne tegyék ezt nehezzé és terhessé számára. Inkább adjanak neki testvéri könnyítéseket. Önmaguknak nem ártnak, a hithű zsidóságnak pedig lelki épülést szereznek. És szolgálatot tesznek a hazának és a köznek is.

Hiszzen a vallásosság mélyítése hazafias- és közérdek.

A kongresszusi zsidóság vezetői ezt megállapíthatják azokból a klasszikus szavakból, amelyekben a Kormányzó Úr Öfömméltósága nagy nyomatékkal hithűségre és a vallásosság mélyítésére buzdította őket. Az egész magas beszéd, kizárólag ezt a komoly intelmet foglalta magában. A vallásosságnak a hazafias-sággal való összefüggését.

Ugyanezt a gondolatot emelte ki üdvözlő beszédében a kultuskormány képviselője, dr. Tóth István miniszteri osztályfőnök és a szerda esti banketten maga Hóman Bálint kultuszminiszter is. Kérték a hívek vallásosságának fokozását és a hithűség terjesztését:

— Aki vallásos érzésében erős és hűséges — mondotta Tóth István — az hasznos és hű fia lesz a hazának is mindig... Csak a vallástalanság sívár léggörében rendül meg az erkölcs, amely minden államnak támasza, talpköve.

— Az a vallásos érzésű magyar zsidóság, amely a maga hitélete keretén belül a szellemi öröknek és a nagy gondolatoknak ápolója kíván lenni, az a nemzet életében sem lehet más, mint a hazafias eszmék hű istápolója — mondta a kultuszminiszter.

Ezek az örök igaz szavak: bizonyítást ott világitanak a kongresszusi delegátusok előtt egész tanácskozásuk ideje alatt.

Minden reménységünk az, hogy a legfelsőbb helyről jött intelm és az orthodox zsidóságnak erre irányuló kéréme: megértésre és teljesítésre találjanak.

És akkor a kívánatos béke továbbra is biztosítva lesz a magyar Izraelben!

